



# Plan awaryjny dla *Popillia japonica* Newman

(wydanie pierwsze)

## Zaopiniowany

na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami  
(t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 301)

przez

**Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

oraz **Ministra Klimatu i Środowiska**

## Zatwierdzony

na podstawie art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami

przez

**Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

Warszawa, luty 2024 r.

Plan awaryjny dla  
*Popillia japonica*  
Newman



Fot. Martino Buonopane (źródło: <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos>)

## **Plan awaryjny dla *Popillia japonica* Newman**

Plan awaryjny został przygotowany w Instytucie Ochrony Roślin – Państwowym Instytucie Badawczym we współpracy z Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Data przygotowania: 8.12.2020

Data aktualizacji: 20.10.2023

Plan awaryjny został wykonany w ramach Programu Wieloletniego 2016–2020: „Ochrona roślin uprawnych z uwzględnieniem bezpieczeństwa żywności oraz ograniczenia strat w plonach i zagrożeń dla zdrowia ludzi, zwierząt domowych i środowiska”, finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Plan awaryjny został uzupełniony i zaktualizowany w ramach Dotacji Celowej z budżetu państwa na rok 2023, zadanie pn. „Monitorowanie i analiza nowych zagrożeń fitosanitarnych ze strony organizmów szkodliwych dla roślin” wykonywanego na rzecz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Plan został skonsultowany i uzgodniony z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwem Klimatu i Środowiska.

# Spis treści

<b>WYŁĄCZENIA ODPOWIEDZIALNOŚCI .....</b>	<b>3</b>
<b>1. CEL I POWÓD OPRACOWANIA PLANU AWARYJNEGO .....</b>	<b>3</b>
<b>2. PODSUMOWANIE ZAGROŻEŃ POWODOWANYCH PRZEZ <i>POPILLIA JAPONICA</i> .....</b>	<b>3</b>
<b>3. CHARAKTERYSTYKA AGROFAGA .....</b>	<b>4</b>
3.1. BIOLOGIA .....	4
3.2. WYSTĘPOWANIE .....	4
3.3. ZAKRES GOSPODARZY .....	4
3.4. USZKODZENIA .....	5
<b>4. DIAGNOSTYKA.....</b>	<b>8</b>
<b>5. OCENA RYZYKA .....</b>	<b>9</b>
5.1. DROGI PRZENIKANIA .....	9
5.2. PRAWDOPODOBIENSTWO ZASIEDLENIA .....	9
5.3. POTENCJAŁ ROZPRZESTRZENIANIA .....	9
5.4. WPŁYW NA EKONOMIĘ.....	10
5.5. WPŁYW NA ŚRODOWISKO NATURALNE .....	10
5.6. OGÓLNA OCENA RYZYKA .....	10
<b>6. ZAPOBIEGANIE POJAWOWI AGROFAGA .....</b>	<b>10</b>
6.1. REGULACJE PRAWNE .....	10
6.2. DZIAŁANIA PIORIN ORAZ WSPÓŁPRACA Z INNYMI INSTYTUCJAMI I PODMIOTAMI .....	11
6.3. ZAGROŻONE OBSZARY .....	12
6.3.1. <i>Cały kraj</i> .....	12
<b>7. DZIAŁANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA I PO POTWIERDZENIU WYKRYCIA AGROFAGA .....</b>	<b>14</b>
7.1. WYKRYCIE W PRZESYŁCE Z PAŃSTWA TRZECIEGO .....	14
7.1.1. <i>Kraje o największym ryzyku</i> .....	14
7.1.2. <i>Pobranie i postępowanie z próbkami</i> .....	14
7.1.3. <i>Sposoby postępowania z przesyłkami roślin porażonych przez agrofaga</i> .....	15
7.1.4. <i>Zakresy odpowiedzialności</i> .....	15
7.2. WYKRYCIE W ROŚLINACH NA ETAPIE ŁAŃCUCHA HANDLOWEGO .....	16
7.2.1. <i>Pobranie i postępowanie z próbkami</i> .....	16
7.2.2. <i>Sposób postępowania w przypadku wykrycia agrofaga</i> .....	16
7.2.3. <i>Zakresy odpowiedzialności</i> .....	17
7.3. WYKRYCIE W SIEDLISKU .....	17
7.3.1. <i>Pobranie i postępowanie z próbkami</i> .....	17
7.3.2. <i>Sposób postępowania</i> .....	18
7.3.3. <i>Zakresy odpowiedzialności</i> .....	21
<b>8. ZAKOŃCZENIE DZIAŁAŃ W WYNIKU ELIMINACJI AGROFAGA .....</b>	<b>21</b>
<b>9. FINANSOWANIE .....</b>	<b>21</b>
<b>10. ŹRÓDŁA.....</b>	<b>22</b>

## Wyłączenia odpowiedzialności

Treść naukowa i techniczna dokumentu jest aktualna na dzień publikacji. Aktualizacja planu nastąpi w przypadku uzyskania nowych informacji i/lub zmian w sytuacji krajowej bądź międzynarodowej dotyczących danego agrofaga. Plan nie narusza innych przepisów krajowych lub przepisów Unii Europejskiej stosowanych w sposób bezpośredni.

### 1. Cel i powód opracowania Planu Awaryjnego

*Popillia japonica* jest agrofagiem kwarantannowym, wskazanym w załączniku II części B (agrofagi, których występowanie stwierdzono na terytorium Unii Europejskiej) do rozporządzenia wykonawczego Komisji 2019/2072 z dnia 28 listopada 2019 r. oraz agrofagiem priorytetowym, wskazanym w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2019/1702 z dnia 1 sierpnia 2019 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 przez ustanowienie wykazu agrofagów priorytetowych.

Z perspektywy gospodarczej i środowiskowej UE istotne jest, aby państwa członkowskie podejmowały działania mające na celu zwalczanie *P. japonica*, a przede wszystkim – dołożenie wszelkich starań, aby ograniczyć jego rozprzestrzenianie się i zminimalizować straty ekonomiczne.

Celami opracowania Planu Awaryjnego są:

- poinformowanie podmiotów profesjonalnych i innych zainteresowanych stron o działaniach, jakie zostaną podjęte przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz inne urzędy w przypadku pojawienia się *P. japonica* na terytorium Polski;
- wyznaczenie i wyszczególnienie działań, które są podejmowane w celu oceny ryzyka stanowionego przez agrofaga;
- określenie działań, które są podejmowane w celu zmniejszenia ryzyka wprowadzenia agrofaga na teren Polski oraz szybkiego wykrycia miejsc jego ewentualnego pojawienia się;
- zapewnienie szybkiej i adekwatnej reakcji na wykrycie agrofaga w celu skutecznego powstrzymania rozprzestrzeniania lub wyeliminowania.

### 2. Podsumowanie zagrożeń powodowanych przez *Popillia japonica*

*Popillia japonica* jest polifagiem o szerokim spektrum żywicieli, odnotowanym w USA na ponad 300 gatunkach roślin należących do 79 rodzin. Do roślin o istotnym znaczeniu gospodarczym, na których żeruje agrofag, należą: klon (*Acer*), jabłoń (*Malus*), śliwa (*Prunus*), krzewy z rodzajów róża (*Rosa*), malina i jeżyna (*Rubus*), winorośl (*Vitis*) oraz kukurydza (*Zea mays*). Dorosłe chrząszcze żerują na nadziemnych częściach roślin, doprowadzając do zniszczenia ulistnienia (defoliacji), uszkodzenia pąków kwiatowych lub kwiatów, niekiedy także owoców. Uszkodzenia na kukurydzy skutkują wytwarzaniem licznych nierozwiniętych lub zdeformowanych ziaren. Larwy żerują na korzeniach, uszkadzając je i osłabiając całe rośliny.

### 3. Charakterystyka agrofaga

#### 3.1. Biologia

Popilia japońska (*Popillia japonica*) jest chrząszczem (Coleoptera), należącym do rodziny poświętnikowatych (Scarabaeidae), podrodziny Rutelinae i plemienia Anomalini. Według niektórych autorów *P. japonica* zaliczana jest do rodziny Rutelidae, jest to jednak starsze ujęcie systematyczne.

Dorosłe owady (chrząszcze) osiągają około 1 cm długości i około 6 mm szerokości. Samica rozpoczyna składanie jaj latem, bezpośrednio do ziemi. Składane są one w odstępach czasowych, co kilka dni po jednym lub w grupach po kilka sztuk. Larwy, zwane pędrakami, żerują na korzeniach różnych roślin aż do wiosny, z przerwą na zimowanie na głębokości 15–20 cm. Przepoczwarzają się w pobliżu powierzchni gleby. W chłodniejszym klimacie (dotyczy to także terytorium Polski) rozwój jednego pokolenia może trwać dwa lata (Potter i Held, 2002).

Opisy biologii dostępne są m.in. na stronach:

<https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/documents>

<https://www.cabi.org/isc/datasheet/43599#tobiologyAndEcology>

#### 3.2. Występowanie

*P. japonica* jest gatunkiem pochodzącym z Azji, a jego naturalny zasięg obejmuje Japonię oraz Daleki Wschód Rosji. W Azji wykazano go także na terenie Chin (dane te uznano za niepewne, gdyż występują tu blisko spokrewnione i zewnętrznie bardzo podobne gatunki z rodzaju *Popillia*) oraz z południowych Indii (Kerala). Gatunek został zawleczony do Ameryki Północnej na początku XX wieku, a w ostatnich latach także do Europy, gdzie został wykazany w Portugalii (Azory), Włoszech i Szwajcarii. W listopadzie 2018 roku w pułapce feromonowej zawieszanej w pobliżu lotniska w Amsterdamie (Niderlandy), odłowiono jedną samicę *P. japonica*. Zgodnie z notyfikacją przekazaną przez Krajową Organizację Ochrony Roślin Niemiec, pojedynczy chrząszcz *P. japonica* został odłowiony w kraju związkowym Badenia-Wirtembergia do pułapki feromonowej wystawionej w pobliżu linii kolejowej. Następnie ponownie odłowiono jednego chrząszcza popilii japońskiej na pułapkę feromonową w Badenii-Wirtembergii, w pobliżu terminala kolejowego, gdzie przybywają transporty różnych towarów z Włoch, a kolejny dorosły osobnik został odłowiony w pobliżu magazynu, gdzie towary z Włoch i Szwajcarii przybywają transportem kolejowym i drogowym. Nie odnotowano jednak zadomowienia się agrofaga w Niemczech.

Aktualne dane znajdują się na stronie: <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/distribution>

#### 3.3. Zakres gospodarzy

Szkodnik jest polifagiem porażającym rośliny zdrewniałe i zielne. Zgodnie z załącznikiem I rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584 dla *P. japonica*, do roślin szczególnie podatnych na porażenie przez agrofaga, zwanych dalej „określonymi roślinami”, należą rośliny:

*Acer, Actinidia, Aesculus, Alcea, Alnus, Althaea, Ampelopsis, Aronia, Artemisia, Asparagus, Berchemia, Betula, Carpinus, Castanea, Clethra, Convolvulus, Corylus, Crataegus, Cyperaceae, Dioscorea, Fallopia, Filipendula, Fragaria, Glycine, Hibiscus, Humulus, Hypericum, Juglans, Kerria, Lagerstroemia, Lythrum, Malus, Malva, Medicago, Melia, Morus,*

*Oenothera, Parthenocissus, Persicaria, Phaseolus, Platanus, Poaceae, Populus, Prunus, Pteridium, Pyrus, Quercus, Reynoutria, Rheum, Ribes, Robinia, Rosa, Rubus, Rumex, Salix, Sassafras, Smilax, Solanum, Sorbus, Tilia, Toxicodendron, Trifolium, Ulmus, Urtica, Vaccinium, Vitis, Wisteria, Zelkova.*

Pędraki *P. japonica* żerują na korzeniach wielu gatunków traw, natomiast dorosłe osobniki zjadają nadziemne części kilkuset gatunków roślin, zarówno zielnych, jak i drzew oraz krzewów, w tym wielu roślin uprawnych.

#### **Potencjalne rośliny podatne na porażenie przez agrofaga na terenie Polski to:**

- rośliny uprawne i rośliny w szkółkach (rolnicze, warzywne, sadownicze, zioła),
- rośliny ozdobne nasadzone w warunkach zewnętrznych, zimujące w polskich warunkach klimatycznych (parki, ogrody, aleje, przestrzeń miejska),
- rośliny ozdobne niezimujące w polskich warunkach klimatycznych (rośliny uprawiane w warunkach domowych, na tarasach, balkonach, wysadzone do ogrodów, w parkach i przestrzeni miejskiej),
- drzewa i krzewy występujące w środowisku naturalnym,
- rośliny zielne i byliny występujące w środowisku naturalnym.

Aktualny, pełny wykaz roślin podatnych na porażenie przez agrofaga dostępny jest na stronach:

EPPO <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/documents>

CABI <https://www.cabi.org/isc/datasheet/43599>

EFSA <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/sp.efsa.2019.EN-1568>

### **3.4. Uszkodzenia**

Chrząszcze żerują na nadziemnych częściach roślin, głównie liściach. Początkowo wyjadane są niewielkie otwory w blaszkach liściowych, z czasem pozostają jedynie główne nerwy lub zjadane są prawie całe liście (Fot. 1–2). Intensywne żerowanie osobników dorosłych sprawia, że uszkodzone liście brązowieją i zasychają. Chrząszcze mogą wygryzać także otwory w pąkach kwiatowych i zjadać płatki kwiatów (np. róży). Niekiedy uszkodzane są też miękkie owoce, np. maliny. Natomiast larwy (Fot. 3–5) żerują na korzeniach różnych roślin, bardzo często silnie uszkadzając rośliny, jednak objawy te nie są charakterystyczne (EFSA, 2020; EPPO, 2016).

Ulotka informacyjna dostępna jest na stronach PIORiN: <http://piorin.gov.pl/publikacje/ulotki/>





Popillia japonica (POPIJA) - <https://gd.eppo.int>

Fot. 1. Dorosłe osobniki żerujące na liściach winorośli  
(źródło: <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos>; Research Laboratory, USDA, US)



Martino Buonopane

Popillia japonica (POPIJA) - <https://gd.eppo.int>

Fot. 2. Gołozery powodowane przez dorosłe chrząszcze  
(źródło: <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos>; Martino Buonopane, Plant Protection Service, Lombardia)





Popillia japonica (POPIJA) - <https://gd.eppo.int>

Fot. 3. Wyrośnięte larwy (pędraki) w glebie  
(źródło: <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos>; Martino Buonopane, Plant Protection Service, Lombardia)



Popillia japonica (POPIJA) - <https://gd.eppo.int>

Fot. 4. Larwa – zbliżenie na głowę i charakterystyczne zakończenie odwłoka  
(źródło: <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos>; Gilles San Martin, CRAW)



*Popillia japonica* (POPIJA) - <https://gd.eppo.int>

Fot. 5. Larwa – ostatni segment odwłoka z V-kształtnym rastrem składającym się z 6–7 szczecin w każdym rzędzie

(źródło: <https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/photos>; Gilles San Martin, CRAW)

#### 4. Diagnostyka

Dorosły owad jest w zarysie owalny, z metalicznie zielonym przedpleczem, pokrywy są dwubarwne: epipleury (krawędzie pokryw) i szew pokryw są metalicznie zielone, natomiast pozostała ich powierzchnia jest miedziano-brązowa. Wielkość jest stosunkowo zmienna i wynosi od 8 do 11 mm długości oraz od 5 do 7 mm szerokości. Zwykle samica jest większa od samca. Na bocznych segmentach odwłoka, wzdłuż każdej bocznej krawędzi pokryw, występuje pięć kępek składających się z białych włosków. Na ostatnim segmencie strony grzbietowej odwłoka znajdują się dwie duże kępki utworzone z białych włosków. Płeć dorosłych chrząszczy można odróżnić po kształcie goleni i stopach przednich odnóży – wierzchołkowe wyrostki goleni u samca są wyraźniej zaostrome aniżeli u samicy, człony stóp są krótsze i grubsze niż u samic.

Protokół diagnostyczny dostępny jest na stronach Eppo:

<https://gd.eppo.int/taxon/POPIJA/documents>

Polskie tłumaczenie powyższego protokołu:

<http://piorin.gov.pl/prawo/standardy-eppo/>

Odróżnienie od krajowych gatunków poświętnikowatych jest dość proste, problem może stanowić znaczna liczba (ponad 300) azjatyckich i afrykańskich przedstawicieli rodzaju *Popillia*, z których część jest morfologicznie bardzo do siebie podobna, stąd oznaczenie na podstawie cech zewnętrznych powinno być potwierdzone analizą budowy narządów kopulacyjnych. Również formy larwalne (pędraki) są stosunkowo łatwo odróżnialne od

krajowych gatunków – charakterystyczny jest V-kształtny raster składający się zwykle z 6–7 szczytów w każdym rzędzie (Fot. 4–5). Zgodnie z informacją przekazaną przez ANSES, Plant Health Laboratory (Francja), liczba szczytów w poszczególnych rzędach rastra może wynosić 4–9, przy czym liczba szczytów w każdym rzędzie może być inna.

Badania laboratoryjne są realizowane w laboratoriach Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa z zastosowaniem przyjętej metodyki. Pobrana przez inspektorów WIORiN próbka zostaje przesłana do Laboratorium GIORiN celem poddania analizom laboratoryjnym. W przypadku uzyskania pozytywnego wyniku identyfikacji szkodnika metodą mikroskopową (morfologiczno-metryczną), okazy owadów są poddawane kolejnemu badaniu w celu potwierdzenia identyfikacji (zgodnie z odrębnymi wytycznymi PIORiN).

## **5. Ocena ryzyka**

Ryzyko zawleczenia *P. japonica* do Polski jest stosunkowo duże. W obecnych uwarunkowaniach klimatycznych jest jednak mało prawdopodobne, by szkodnik stał się istotnym zagrożeniem dla upraw, podobnie jak ma to miejsce w północnych stanach USA czy Japonii.<sup>1</sup>

### **5.1. Drogi przenikania**

1. Rozprzestrzenianie z roślinami do sadzenia (transportowanymi z glebą), innymi roślinami, (np. częściami roślin, kwiatami, ciętymi, gałęziami, owocami, warzywami).
2. Naturalne rozprzestrzenianie – obecnie najbliższe populacje *P. japonica* znajdują się w północnych Włoszech i Szwajcarii; dorosłe osobniki są w stanie pokonać dystans do 8 km, w przypadku pojawienia się populacji tego szkodnika w pobliżu granicy naszego kraju, możliwe jest jego naturalne rozprzestrzenianie się.
3. Przypadkowe zawleczenie – dorosłe osobniki mogą zostać przeniesione z transportem, wewnątrz i na zewnątrz pojazdów, oraz z wszelkimi transportowanymi towarami.

### **5.2. Prawdopodobieństwo zasiedlenia**

Obecnie w Polsce panują warunki klimatyczne umożliwiające zasiedlenie przez *P. japonica* większości terytorium kraju, jednak rozwój jednego pokolenia chrząszczy trwałby prawdopodobnie dwa lata.

### **5.3. Potencjał rozprzestrzeniania**

Dorosłe osobniki potrafią przelecieć, w ciągu swojego życia, dystans do 8 km, zwykle jednak nie przekracza on 3,2 km. W ciągu dnia chrząszcze przemieszczają się, według różnych autorów, na odległość od 400 do 700 m.

Istotny w rozprzestrzenianiu może być udział transportu – dorosłe osobniki mogą być przenoszone jako przygodni pasażerowie, natomiast larwy mogą być transportowane wraz z ziemią.

---

<sup>1</sup> Ryzyko oszacowane na podstawie analogii do gatunków spokrewnionych.



Potencjał rocznego rozprzestrzeniania się populacji znacząco różni się w opracowaniach i może wynosić od 2 do nawet 24 km (Allsopp, 1996; EPPO, 2016). Wpływ na to mogą mieć uwarunkowania lokalne, takie jak rzeźba terenu, cechy klimatu i siła wiatru.

#### **5.4. Wpływ na ekonomię**

*P. japonica* może potencjalnie wyrządzać szkody w bardzo różnych typach środowisk, od terenów zielonych po uprawy rolne. Dorosłe osobniki są znaczącymi agrofagami sadów, upraw (kukurydzy i soi). Szkody mogą być wyrządzane także w winnicach, szkółkach drzew i krzewów, uprawach roślin ozdobnych. Larwy żerujące na korzeniach niszczą w USA trawniki i pola golfowe. W regionach, gdzie rozwój pokolenia trwa dwa sezony, gatunek ten zwykle nie powoduje większych strat. Obecnie *P. japonica* rozwija się bardzo licznie we Włoszech na obszarze ok. 15 tys. km<sup>2</sup>, wyrządzając lokalnie znaczne szkody w wymienionych wyżej typach upraw.

#### **5.5. Wpływ na środowisko naturalne**

Wpływ agrofaga na środowisko naturalne Polski jest trudny do oszacowania. *P. japonica* może stanowić konkurencję dla niektórych krajowych gatunków poświętnikowatych o podobnym typie rozwoju, jak np. listnik zmiennobarwny (*Anomala dubia*) czy ogrodnica niszczylistka (*Phyllopertha horticola*), lub nawet je wypierać. Przy masowym pojawie może doprowadzać do zamierania dziko rosnących roślin, zarówno zielnych, jak i różnych gatunków drzew oraz krzewów. Zarówno larwy, jak i chrząszcze mogą stanowić istotny składnik diety zwierząt owadożernych, w szczególności ptaków.

#### **5.6. Ogólna ocena ryzyka**

Istnieje duże prawdopodobieństwo przeniknięcia i zasiedlenia obszaru Polski przez *P. japonica*. Potencjalne straty środowiskowe i gospodarcze są trudne do oszacowania. Jednakże, ze względu na przypuszczalnie dwuletni cykl rozwojowy agrofaga w naszych warunkach klimatycznych, ewentualne straty nie powinny być znaczące.

### **6. Zapobieganie pojawowi agrofaga**

#### **6.1. Regulacje prawne**

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 228/2013, (UE) nr 652/2014 i (UE) nr 1143/2014 (Dz. Urz. UE L317 z 23.11.2016, str. 4–104)

link do wersji skonsolidowanej:

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/2031/2019-12-14>

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2019/1702 z dnia 1 sierpnia 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 przez ustanowienie wykazu agrofagów priorytetowych (Dz. Urz. UE L260 z 11.10.2019, str. 8–11)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/AUTO/?uri=CELEX:32019R1702&qid=1608635979714&rid=3>

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/2072 z dnia 28 listopada 2019 r. ustanawiające jednolite warunki wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2031 w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin i uchylające rozporządzenie Komisji (WE) nr 690/2008 oraz zmieniające rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/2019 (Dz. Urz. UE L319 z 10.12.2019, str. 1)

link do wersji skonsolidowanej:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02019R2072-20220714>

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (rozporządzenie w sprawie kontroli urzędowych) Tekst mający znaczenie dla EOG. (Dz. Urz. UE L95 z 7.04.2017, str. 1)

link do wersji skonsolidowanej:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02017R0625-20220128>

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/2130 z dnia 25 listopada 2019 r. ustanawiające szczegółowe przepisy dotyczące działań przeprowadzanych podczas kontroli dokumentacji, kontroli identyfikacyjnych i kontroli bezpośrednich oraz po tych kontrolach w odniesieniu do zwierząt i towarów podlegających kontrolom urzędowym w punktach kontroli granicznej. Tekst mający znaczenie dla EOG. (Dz. Urz. UE L321 z 12.12.2019, str. 128–138)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32019R2130>

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/1584 z dnia 1 sierpnia 2023 r. w sprawie środków zapobiegających zadomowieniu i rozprzestrzenianiu się *Popillia japonica* Newman oraz w sprawie środków zwalczania i środków ograniczania rozprzestrzeniania się tego agrofaga na niektórych obszarach wyznaczonych na terytorium Unii (Dz. Urz. UE L194 z 2.08.2023, str. 17–38)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32023R1584>

Ustawa z dnia 13 lutego 2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 301)

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230000301>

Ustawa z dnia 13 lutego 2020 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1992 )

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230001992>

## **6.2. Działania PIORiN oraz współpraca z innymi instytucjami i podmiotami**

Do działań PIORiN należą m.in.: przeprowadzanie kontroli fitosanitarnej pod kątem obecności *P. japonica* na określonych roślinach, w szczególności roślinach przeznaczonych do sadzenia (innych niż nasiona, rośliny w kulturach tkankowych (in vitro) oraz rośliny akwariowe),

w ramach granicznej kontroli fitosanitarnej towarów pochodzących z krajów trzecich, monitoring materiału roślinnego przemieszczanego z innych państw członkowskich Unii, monitoring występowania agrofaga na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenie materiałów informacyjnych (dostępnych m.in. na stronie: <http://piorin.gov.pl>).

Działania kontrolne przesyłek z państw trzecich są realizowane zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów rozporządzenia 2017/625, rozporządzeń wykonawczych i delegowanych oraz przepisów krajowych (w szczególności ustawy o ochronie roślin przed agrofagami). Czynności kontrolne obejmują kontrolę dokumentacji, w tym sprawdzenie, czy do towaru dołączone zostały wymagane dokumenty, kontrolę identyfikacyjną (określenie tożsamości towaru) i kontrolę bezpośrednią w celu określenia zdrowotności roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, która obejmuje ocenę wizualną towaru, oraz wg potrzeb, pobieranie próbek do badań laboratoryjnych i ich analizę w laboratoriach GIORiN.

Zgodnie z art. 21 ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa osoby wykonujące czynności kontrolne lub inne zadania Inspekcji określone w ustawie lub w przepisach odrębnych są uprawnione do m.in.: wstępu na grunty (także prywatne), w tym grunty leśne, oraz do obiektów, pomieszczeń i środków transportu; dokonywania oględzin oraz bezpłatnego pobierania próbek do badań laboratoryjnych lub ocen.

Instytucje naukowe powinny rozpowszechniać wiedzę na temat możliwości zawleczenia *P. japonica* i związanych z tym zagrożeń. Informacje na ten temat mogą być podawane do publicznej wiadomości m.in. w formie ulotek informacyjnych, publikacji w pismach branżowych, informacji udostępnianych na stronach internetowych (np. Platformie Sygnalizacji Agrofagów: <http://www.agrofagi.com.pl>). Ponadto, w przypadku wykrycia agrofaga w kraju konieczne będzie przeprowadzenie badań na temat jego biologii, zwalczania, itp.

Celowe jest, aby podmioty profesjonalne kontrolowały szkółki, centra ogrodnicze i dystrybucyjne, uprawy (w tym sady, winnice), tereny sportowe oraz pola golfowe pod kątem wystąpienia *P. japonica*. W przypadku, gdy podmiot profesjonalny podejrzewa lub dowie się o wystąpieniu agrofaga jest zobowiązany do natychmiastowego powiadomienia PIORiN, a także, jeżeli ma to zastosowanie, niezwłocznego podjęcia działań zabezpieczających, aby zapobiec jego zdomowieniu się i rozprzestrzenianiu (art. 14 Rozp. 2016/2031).

Również każda inna osoba, niebędąca podmiotem profesjonalnym, która dowie się o występowaniu agrofaga lub ma powody, by podejrzewać takie występowanie, natychmiast powinna powiadomić o tym PIORiN (art. 15 Rozp. 2016/2031).

### **6.3. Zagrożone obszary**

#### **6.3.1. Cały kraj**

- a) Obszar zagrożenia: teren całej Polski, w szczególności miejsca, gdzie ryzyko zawleczenia agrofaga jest największe, jak np. punkty wwozu i miejsca przeładunkowe (np. przejścia graniczne, lotniska, porty, dworce) oraz znajdujące się w ich pobliżu obszary porośnięte trawą, takie jak tereny sportowe, pola golfowe, ogrody prywatne; ponadto szkółki, centra ogrodnicze, centra dystrybucyjne materiałów/towarów, uprawy roślin żywicielskich (polowe, szklarniowe, sady, winnice), lasy. Coroczne kontrole powinny obejmować co najmniej obszary występowania określonych roślin i muszą



przebiegać zgodnie z wytycznymi określonymi w art. 3 rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584 dla *P. japonica*.

- b) Opis siedliska: *Popillia japonica* występuje w bardzo różnorodnych siedliskach, a dorosłe osobniki mogą żerować na wielu gatunkach roślin. Samice chętnie składają jaja w wilgotnych, trawiastych miejscach – na tego typu siedliska należy zwrócić szczególną uwagę.
- c) Wskazówki do monitoringu:
- dorosłe osobniki mogą aktywnie przemieszczać się lub przesiadywać na roślinach, na których żerują (zwłaszcza w godzinach popołudniowych i wieczornych); odpowiednią porą do przeprowadzania monitoringu są wczesne godziny poranne, kiedy to po nocy dorosłe chrząszcze nieruchomo przesiadują na roślinach żywicielskich; zarówno podczas dnia, jak i we wczesnych godzinach porannych w poszukiwaniach pomocna będzie siatka entomologiczna lub czerpak, zaopatrzony w rozkładaną teleskopowo rączkę, dzięki któremu możliwe jest odłowienie latających lub znajdujących się wyżej chrząszczy;
  - w celu wykrycia dorosłych osobników zastosowanie znajdują również metody pułapkowe; w pułapkach można stosować zarówno przynętę typu pokarmowego PEG (propionian fenetylu + eugenol + geraniol), jak i syntetyczne feromony (japonilure); można zastosować je jako żywołowne – przy częstym kontrolowaniu (min. raz w tygodniu) lub wypełniać roztworem, np. glikolu etylowego/propylowego z wodą i dodatkiem detergentu, co zabezpieczy przed procesami gnilnymi (zalecane przy rzadszych kontrolach); na rynku są dostępne także pułapki dedykowane *P. japonica*, które należy stosować zgodnie z zaleceniami producenta; pułapki powinny być rozwieszane od maja i zbierane we wrześniu; pułapki nie powinny być umieszczane bliżej niż 200 m od siebie, zawieszane na wysokości kilkudziesięciu centymetrów nad ziemią, najlepiej w miejscach dobrze nasłonecznionych, w odległości 3–6 m od roślin pokarmowych, zgodnie z zaleceniami EFSA; wykorzystywane mogą być pułapki żółte, białe lub zielone; w regionach o niskim zagrożeniu częstotliwość kontroli można zmniejszyć; pułapki mogą być także rozwieszane w halach magazynowych, jeśli istnieje możliwość zawleczenia chrząszczy z przechowywanym materiałem; ponadto pułapki należy wywiesić także na lotniskach, w portach morskich oraz lądowych przejściach granicznych, gdzie istnieje możliwość zawleczenia agrofaga na materiale roślinnym, opakowaniach i środkach transportu;
  - larw należy poszukiwać w miejscach trawiastych, wilgotnych lub sztucznie nawadnianych, zacienionych, w pobliżu krzewów lub zadrzewień; w celu stwierdzenia występowania larw należy zbadać próby darni/gleby/podłoża; próby powinny mieć rozmiar kostki (sześcianu) darni/trawy z glebą/podłożem o boku 20 cm; na powierzchniach do 0,5 ha należy przeanalizować 4 próby, na obszarze od 0,5–1 ha należy zbadać 6 prób oraz 2 próby na każdy dodatkowy hektar; jeśli to możliwe, odległość między próbami powinna wynosić minimum 20 m; próby powinny być przeglądane na tacy, należy ręcznie rozbić darń i przejrzeć korzenie; wszelkie larwy w typie pędraka powinny być zebrane i zakonserwowane; wskazane jest umieścić pędraki w szczelnie zamykanym pudełku, następnie w pomieszczeniu (np. w oddziale WIORiN) należy wrzucić je do wrzącej wody (zdjętej z płyty grzejnej) na kilka – kilkanaście minut, na sam koniec okazy przenieść do 60–70% alkoholu etylowego; alternatywnym rozwiązaniem jest umieszczenie pędraków bezpośrednio w probówce z 60–70% etanolem; z roślin rosnących w pojemnikach, należy usunąć część nadziemną i pobrać bryłą korzeniową wraz z glebą

i pojemnikiem; w przypadku szkótek z uprawą roślin w gruncie i terenów leśnych można stosować zalecane w leśnictwie doły próbne (6 szt/ha) o wymiarach 1m/0,5 m min. na 0,5 m głębokości; najlepszym okresem do poszukiwania larw jest późne lato i jesień; analogicznie do tego co podano powyżej, w czasie kopania dołów należy dokładnie przeglądać na tacy każdą porcję wydobywanej darni/trawy z podłożem oraz gleby, poszukując w niej pędraków, a wydobyte osobniki utrwalić i przekazać do laboratorium celem identyfikacji.

## **7. Działania w przypadku podejrzenia i po potwierdzeniu wykrycia agrofaga**

W przypadku wykrycia agrofaga w przesyłkach importowanych spoza UE, partiach materiału roślinnego będących w obrocie na terytorium kraju oraz roślinach rosnących na terytorium kraju, PIORiN podejmuje stosowne działania w celu zwalczania agrofaga oraz ograniczenia jego rozprzestrzeniania się.

W przypadku wykrycia agrofaga, działania PIORiN mogą obejmować podjęcie współpracy z organami administracji lokalnej (wójtowie, burmistrzowie) oraz Państwowym Gospodarstwem Leśnym „Lasy Państwowe” (wykrycie w drzewostanach). Do istotnych zadań należy również upowszechnianie wiedzy na temat *Popillia japonica* jako potencjalnego zagrożenia dla roślin uprawnych, poprzez stosowne publikacje i informacje zamieszczane na stronie <http://www.piorin.gov.pl> oraz zlecenie instytucjom naukowym badań odnoszących się do agrofaga, w miarę potrzeb.

W przypadku, gdy posiadacz (strona) nie wprowadza środków fitosanitarnych stosuje się przepisy ustawy o ochronie roślin przed agrofagami w zakresie administracyjnych kar pieniężnych (art. 58 ust. 3) oraz przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

### **7.1. Wykrycie w przesyłce z państwa trzeciego**

#### **7.1.1. Kraje o największym ryzyku**

Największe ryzyko zawleczenia *Popillia japonica* dotyczy USA i Japonii.

#### **7.1.2. Pobranie i postępowanie z próbkami**

Należy dokonać wizualnej inspekcji przesyłek w celu wykrycia dorosłych owadów. Szczególną uwagę powinny wzbudzić rośliny z uszkodzonymi (dziurawienie, szkieletowanie) liśćmi lub nadgryzionymi pąkami. W przypadku roślin do sadzenia z glebą/podłożem do badań należy pobierać rośliny z całą bryłą korzeniową z uszkodzeniami. W przypadku nieukorzonego materiału roślinnego pobierać go w całości. Dodatkowo pobierać do badań dorosłe chrząszcze znalezione na roślinach, opakowaniach i w środkach transportu, itp.

Kontrole danego materiału, którego import jest dopuszczony, pochodzącego z wszystkich krajów trzecich należy wykonywać na określonych poziomach ufności, ustalonych w załączniku III rozporządzenia wykonawczego (UE) 2019/2130. Na podstawie tego wymagania wielkość próbek do celów kontroli bezpośrednich, korzystając z tabeli I w Międzynarodowym Standardzie dla Środków Fitosanitarnych (ISPM) nr. 31.

Pobrano materiał roślinny odpowiednio zabezpieczony przed ewentualnym uwolnieniem agrofaga, a także przed wyschnięciem oraz nadmiernym zawilgoceniem, zaopatrzone w informację dotyczącą miejsca i czasu pobrania, należy przekazać do Laboratorium GIORiN (zgodnie z odrębnymi wytycznymi PIORiN w zakresie postępowania z próbkami, informacje o zabezpieczeniu osobników dorosłych opisane są w pkt. 6.3.1.).

Próby z partii materiału roślinnego pobierają inspektorzy PIORiN.

### **7.1.3. Sposoby postępowania z przesyłkami roślin porażonych przez agrofaga**

W przypadku wykrycia agrofaga w przesyłkach importowanych spoza UE, podejmowane są działania, zgodnie z przepisami rozporządzenia 2017/625, w szczególności art. 66–68. W odniesieniu do przesyłki pochodzącej z państwa trzeciego, mogą być podjęte następujące działania: zniszczenie, ponowne wysłanie poza Unię oraz poddanie szczególnemu traktowaniu lub zastosowanie innych środków (np. poddanie określonym zabiegom).

Wytyczne w przypadku wykrycia agrofaga w przesyłce roślin:

- przesyłka materiału roślinnego, porażonego przez agrofaga może być zwrócona do nadawcy lub zniszczona przez spalenie (w razie konieczności wcześniej rozdrobniona i szczelnie zabezpieczona na potrzeby skutecznego odizolowania materiału zasiedlonego) w spalarniach na przejściach granicznych lub w ich pobliżu, pod nadzorem właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa; jeżeli istnieje wysokie ryzyko ucieczki owadów przed zniszczeniem, należy zastosować zabieg insektycydem lub/i fumigacji;
- niewielka ilość porażonego materiału roślinnego, które są przewożone w bagażach pasażerów może zostać zniszczona poprzez parowanie lub zamrożona i następnie przekazana do utylizacji; za działania te odpowiada Krajowa Administracja Skarbowa;
- środki transportu, pomieszczenia i inne miejsca, w których przechowywany/transportowany był porażony materiał roślinny i jego opakowania powinny zostać dokładnie oczyszczone z wszelkich pozostałości gleby/podłoża uprawowego, resztek roślinnych; odpady pozostałe po czyszczeniu należy zniszczyć przez spalenie lub zakopać głęboko na składowisku odpadów pod nadzorem właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa;
- działy Nadzoru Fitosanitarnego we współpracy z Oddziałami WIORiN dokonują oceny, czy wymagane jest ustanowienie obszaru wyznaczonego (zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2016/2031), np. w przypadku, gdy nastąpi uwolnienie się agrofaga z przesyłki, po otwarciu środka transportu, kontenera itp., uwzględniając m.in. elementy wskazane w pkt.7.3.2.

### **7.1.4. Zakresy odpowiedzialności**

- Oddziały Graniczne PIORiN: kontrola fitosanitarna przesyłek towarów, określenie środków w przypadku wykrycia agrofaga w przesyłce towaru; nadzór nad wykonaniem przez podmiot środków fitosanitarnych dotyczących porażonych przesyłek; wystawienie notyfikacji dotyczącej przechwycenia agrofaga;
- Laboratoria GIORiN: identyfikacja larw i osobników dorosłych.

## **7.2. Wykrycie w roślinach na etapie łańcucha handlowego**

### **7.2.1. Pobranie i postępowanie z próbkami**

Szczegóły pobierania i postępowania z próbkami opisano w pkt. 7.3.1.

### **7.2.2. Sposób postępowania w przypadku wykrycia agrofaga**

Działania realizowane zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów rozporządzenia 2016/2031 oraz rozporządzeń wykonawczych i delegowanych, w szczególności rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584 dla *P. japonica* oraz przepisów krajowych, przede wszystkim ustawy o ochronie roślin przed agrofagami.

Podejmowane działania powinny uwzględniać indywidualną ocenę sytuacji w każdym przypadku, w szczególności czas wykrycia (sezon/poza sezonem wegetacyjnym), czas przebywania roślin w danym punkcie (rośliny uprawiane w danej lokalizacji, do niej przemieszczone), zagrożenie rozprzestrzenienia się agrofaga na rośliny, które znajdują/znajdowały się w punkcie oraz w jego sąsiedztwie.

W szczególności działania mogą obejmować:

- ocenę zasięgu porażenia w punkcie produkcji lub obrotu handlowego oraz innych lokalizacjach zidentyfikowanych jako powiązane z porażonym materiałem oraz, o ile jest możliwe, ustalenie użytkowników ostatecznych (do których trafił porażony materiał); określenie środków fitosanitarnych, które należy zastosować wobec porażonych roślin, partii drewna i opakowań, które towarzyszyły porażonemu materiałowi; kontrolę zdrowotności pozostałych roślin i drewna, w tym także w kolejnych sezonach;
- zniszczenie porażonego materiału, o ile jest to konieczne po pocięciu lub porąbaniu na mniejsze fragmenty; materiał należy umieścić razem z całą bryłą korzeniową w workach foliowych i zniszczyć w spalarniach pod nadzorem właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa;
- pomieszczenia i inne miejsca, w których przechowywany był porażony materiał roślinny i jego opakowania powinny zostać dokładnie oczyszczone z wszelkich pozostałości gleby/podłoża uprawowego, resztek roślinnych; odpady pozostałe po czyszczeniu należy zniszczyć przez spalanie lub zakopać głęboko na składowisku odpadów pod nadzorem właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa;
- ustalenie obszaru wyznaczonego (opisane w pkt. 7.3.2) – o ile ma zastosowanie, na podstawie oceny indywidualnej sytuacji, np. gdy prawdopodobne jest, że szkodnik uległ rozprzestrzenieniu się z porażonej partii, z uwzględnieniem także przesłanek pozwalających na odstępianie – art. 18 ust. 4 rozporządzenia 2016/2031 oraz art. 6 rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584 dla *P. japonica*);
- gdy całość przesyłki nie została zatrzymana i część roślin została przemieszczona do innych podmiotów, należy przeprowadzić odpowiednie postępowanie tzw. śledzenie, i przy współdziałaniu odpowiedniego podmiotu profesjonalnego (zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2016/2031) zapewnić zniszczenie również tych roślin, w tym, jeżeli jest to możliwe, będących w posiadaniu użytkowników ostatecznych; należy podjąć działania informacyjne, aby dotrzeć do wszystkich ewentualnych użytkowników, w formie np. ogłoszeń w punktach sprzedaży roślin, informacjach zamieszczanych na stronach WIORiN;

- działania informacyjne – w obrębie wyznaczonych obszarów Działy Nadzoru Fitosanitarnego we współpracy z Oddziałami WIORiN powinny podnosić świadomość społeczną w zakresie zagrożenia ze strony szkodnika oraz środków fitosanitarnych przyjętych w celu zapobieżenia jego dalszemu rozprzestrzenianiu się poza dany obszar; istotne jest, aby ogół społeczeństwa, podróżni i odpowiednie podmioty zawodowe byli poinformowani o granicach wyznaczonych obszarów, w tym granicach strefy porażenia i strefy buforowej oraz o zastosowaniu nakazanych środków fitosanitarnych.

### **7.2.3. Zakresy odpowiedzialności**

- Oddziały WIORiN: kontrola fitosanitarna materiału roślinnego; uczestniczenie w ocenie źródła i zasięgu porażenia; jeżeli ma zastosowanie, uczestniczenie w ustaleniu obszaru wyznaczonego; uczestniczenie w określeniu środków i nadzór nad zrealizowaniem tych środków; nadzór nad działaniami podejmowanymi przez podmioty profesjonalne w celu zwalczania i ograniczenia występowania agrofaga;
- Dział Nadzoru Fitosanitarnego WIORiN: koordynowanie działań; ocena źródła i zasięgu porażenia; ustalenie obszaru wyznaczonego; określenie środków fitosanitarnych, które wymagają zastosowania; przygotowanie notyfikacji o wykryciu agrofaga; współpraca z innymi WIORiN oraz GIORiN (Biurem Nadzoru Fitosanitarnego i Współpracy Międzynarodowej oraz Centralnym Laboratorium); współpraca z innymi instytucjami/urzędami z poziomu województwa; prowadzenie szkoleń dla pracowników Inspekcji;
- Laboratoria GIORiN: identyfikacja agrofaga;
- Biuro Nadzoru Fitosanitarnego i Współpracy Międzynarodowej GIORiN: wsparcie WIORiN przy ustaleniu obszaru wyznaczonego i środków fitosanitarnych; koordynowanie współpracy pomiędzy WIORiN; wprowadzenie do systemu KE informacji o wykryciu szkodnika; współpraca z organizacjami ochrony roślin innych państw członkowskich Unii i Komisją Europejską; współpraca ze środowiskiem naukowym i innymi instytucjami/urzędami z poziomu centralnego; prowadzenie szkoleń o charakterze kaskadowym dla pracowników Inspekcji.

## **7.3. Wykrycie w siedlisku**

### **7.3.1. Pobranie i postępowanie z próbkami**

Należy dokonać wizualnej inspekcji materiału w celu wykrycia dorosłych owadów. Szczególną uwagę powinny wzbudzić rośliny z uszkodzonymi (dziurawienie, szkieletowanie) liśćmi lub nadgryzionymi pąkami. W przypadku roślin do sadzenia wraz z glebą, należy sprawdzić glebę i korzenie pod kątem obecności jaj lub larw. Przede wszystkim uwagę powinny wzbudzić wszelkiego rodzaju trawy lub darń, a także miejsca wilgotne lub sztucznie nawadniane, zacienione, w pobliżu krzewów lub zadrzewień, zwłaszcza jeśli widoczne są objawy wskazujące na możliwość żerowania larw – żółknięcie i zasychanie liści traw.

Wytyczne dotyczące pobierania próbek na określonych terenach (w każdym przypadku próbę mogą stanowić dorosłe osobniki, które można odłowić przy pomocy siatki entomologicznej lub czerpaka):

- siedliska trawiaste (trawniki, łąki i pastwiska); siedliska nie użytkowane rolniczo oraz uprawy roślin zielnych – zgodnie z instrukcjami w pkt. 6.3.1.c,
- szkółki z uprawą roślin w gruncie, tereny leśne, sady zadrzewienia śródpolne, przydrożne, parki, ogrody arboreta itp. – należy pobrać glebę spod roślin

z uszkodzonym aparatem asymilacyjnym i przesiał w poszukiwaniu larw – rozmiar i liczba prób, w miarę możliwości, powinny być zbliżone do opisanych w pkt. w pkt. 6.3.1.c.

Pobrano materiał roślinny odpowiednio zabezpieczony przed ewentualnym uwolnieniem agrofaga, a także przed wyschnięciem oraz nadmiernym zawilgoceniem, zaopatrzone w informację dotyczącą miejsca i czasu pobrania, należy przekazać do Laboratorium GIORiN (zgodnie z odrębnymi wytycznymi PIORiN w zakresie postępowania z próbami).

Próby pobierają inspektorzy PIORiN.

### 7.3.2. Sposób postępowania

Działania będą realizowane zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów rozporządzenia 2016/2031 oraz rozporządzeń wykonawczych i delegowanych, w szczególności rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584 dla *P. japonica* oraz przepisów krajowych, w szczególności ustawy o ochronie roślin przed agrofagami.

Podejmowane działania powinny uwzględniać indywidualną ocenę sytuacji w każdym przypadku.

W przypadku wykrycia agrofaga w roślinach rosnących/uprawianych w danej lokalizacji powinien zostać ustalony obszar wyznaczony (zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2016/2031, art. 5 rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584 dla *P. japonica*), który składa się ze strefy porażenia, w której stwierdzono występowanie szkodnika, oraz strefy buforowej, otaczającej strefę porażenia. Możliwe jest odstępianie od ustanowienia obszaru wyznaczonego w przypadkach określonych w art. 6 rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584.

Wytyczne dotyczące ustalenia stref obszaru wyznaczonego:

- **strefa porażenia** – powinna obejmować obszar, na którym znajdują się rośliny uznane za porażone przez *P. japonica*, oraz obszar o minimalnym promieniu 1 km wokół wszystkich porażonych roślin;
- **strefa buforowa** – obszar o promieniu, co najmniej 5 km od strefy porażonej.

Dokładne ustalenia, co do zasięgu obszaru wyznaczonego, powinny uwzględniać biologię agrofaga, ocenę poziomu i zakresu porażenia oraz rozmieszczenie roślin żywicielskich.

W obszarze wyznaczonym Działu Nadzoru Fitosanitarne we współpracy z Oddziałami WIORiN powinny podjąć/ustalić odpowiednie działania, należą do nich:

- coroczne czynności kontrolne, w tym: przeprowadzenie inspekcji pod kątem objawów występowania agrofaga na wszystkich określonych roślinach w strefie porażonej i buforowej oraz pobranie próbek, w tym glebowych do badań laboratoryjnych pod kątem obecności jaj i larw; monitorowanie występowania agrofaga poprzez wywieszanie pułapek feromonowych lub masowe odławianie (pułapki stosowane do monitorowania agrofaga, opisane w pkt. 6.3.1.c, jeśli są one zastosowane jako opcja kontroli (wyłapywania masowe w strefie porażenia) to powinny znajdować się w odległości co najmniej 50 m od siebie); pułapki nie powinny być rozmieszczane w strefie buforowej (tj. obszarze wyznaczonym wokół strefy występowania szkodnika), ponieważ mogą przyciągać chrząszcze ze znacznej odległości i przyczyniać się do ich rozprzestrzeniania;



- może też być stosowane odławianie osobników dorosłych mechanicznie np. przy użyciu czepaka; kontrole muszą gwarantować wykrycie 1% stopnia porażenia przy 95% poziomie ufności;
- działania w strefie porażenia wiążą się z zastosowaniem przynajmniej 2 z poniższych środków:
    - dla osobników dorosłych:
      - pułapki z atraktantami/feromonami (opisane akapit powyżej oraz pkt. 6.3.1.c.);
      - metoda „zwab i zwalcz”:
        - m.in. stosowanie siatek zaimpregnowanych środkiem owadobójczym w formie pułapek, z umieszczonym wewnątrz atraktantem, montowanych nad poziomem gruntu (Paoli i wsp., 2023; Marianelli i wsp. 2018); aby można zastosować te siatki konieczna jest zgoda Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (derogacja, rejestracja);
      - odławianie ręczne agrofaga, najlepiej w godzinach wieczornych (Switzer i Cumming, 2014), a następnie zabicie z wykorzystaniem odpowiednich metod;
      - kontrola biologiczna – w postaci aplikowania entomopatogenicznych grzybów lub entomopatogenicznych nicieni (*Heterorhabditis bacteriophora*, *Steinernema carpocapsae*, *Steinernema glaseri*, *Steinernema kushidai*, *Steinernema scarabaei*) do gleby (Rząd Kanady, 2018); możliwe jest zastosowanie także bakterii (*Paenibacillus popilliae* – aktualnie nie jest zarejestrowana w Polsce; *Bacillus thuringiensis* – zarejestrowana, ale do innej grupy organizmów);
      - zabiegi chemiczne – w UE skuteczne w ograniczaniu liczebności *P. japonica* były inne insektycydy, m.in. zawierające acetamipryd i deltametrynę jako substancje czynne (Santoiemma i wsp., 2021); wymienione substancje wchodzi też w skład wielu insektycydów zarejestrowanych w Polsce, jednak nie pod kątem ich wykorzystania do zwalczania *P. japonica*; po zarejestrowaniu środków ochrony roślin do zwalczania *P. japonica*, należy prowadzić zabiegi z ich użyciem;
      - inne metody udowodnione naukowo:
        - w miejscach silnego zapędrczenia gleby wykorzystywanie siatek zaimpregnowanych alfa-cypermetyną (środkiem owadobójczym) o działaniu kontaktowym i żołądkowym; należy je wykładać na jak najkrótszy okres bezpośrednio na gruncie, tuż przed wylotem nowego pokolenia chrząszczy z gleby, zapobiegnie to stratom bioróżnorodności innych organizmów; aby można zastosować te siatki konieczna jest zgoda Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (derogacja, rejestracja);
      - jako dodatkowe środki ograniczające zaleca się:
        - stosowanie upraw międzypolowych gatunków roślin, które nie są preferowane przez chrząszcze, aby minimalizować rozprzestrzenianie;
    - dla larw:
      - właściwie oczyszczanie z gleby, w której występują larwy agrofaga;
      - stosowanie mechanicznego mielenia w celu zniszczenia larw w glebie, zastosowanie głębokiej orki – minimum 10 cm głębokości – w miejscach,

- o w których jest to możliwe do wykonania (najlepiej po szczycie sezonu lotów szkodnika, w okresie jesiennym, przed głębszym zakopywaniem się larw);
- o kontrola biologiczna – w postaci aplikowania entomopatogenicznych grzybów lub entomopatogenicznych nicieni (*Heterorhabditis bacteriophora*, *Steinernema carpocapsae*, *Steinernema glaseri*, *Steinernema kushidai*, *Steinernema scarabaei*) do gleby (Rząd Kanady, 2018); możliwe jest zastosowanie także bakterii (*Paenibacillus popilliae* – aktualnie nie jest zarejestrowana w Polsce; *Bacillus thuringiensis* – zarejestrowana, ale do innej grupy organizmów);
- o zakaz nawadniania użytków zielonych w okresie wychodzenia dorosłych osobników oraz okresie lotu, szczególnie w czasie składania jaj przez samice (w okresie maj-czerwiec, ze względu na ich preferencje do miejsc wilgotnych);
- o w określonych, ograniczonych przypadkach, lokalne niszczenie silnie porażonych (zasiedlonych) użytków zielonych, np. silnie uszkodzonych i obumierających, których pozostawianie jest niecelowe; usuwanie większej liczby porażonych roślin (np. w sadach, lasach) jest niecelowe, gdyż nie gwarantuje wyniszczenia szkodnika;
- o jako dodatkowe środki ograniczające zaleca się:
  - stosowanie herbicydów w celu usunięcia chwastów w uprawach (wykazano wzrost populacji larw w przypadku upraw o dużym zagęszczeniu chwastów);
- w okresie lotu agrofaga:
  - o zintensyfikowane działania w portach lotniczych, portach, stacjach kolejowych, uniemożliwiające rozprzestrzenianie agrofaga;
  - o zakaz przemieszczania nieoczyszczonych odpadów roślinnych poza strefę porażenia, za wyjątkiem, gdy transport odbywa się w pojazdach zamkniętych a materiał jest przechowywany, kompostowany w obiekcie zamkniętym, poza strefą porażenia, uniemożliwiającym wydostanie się agrofaga;
- zakaz przemieszczania górnej warstwy gleby i podłoża uprawowego poza strefę porażenia, z wyłączeniem sytuacji, gdy zastosowano wobec nich odpowiednie środki fitosanitarne eliminujące agrofaga oraz ryzyko jego przeniesienia (również wszelkie narzędzia, maszyny opuszczające strefę porażenia należy uprzednio w skuteczny sposób oczyścić z resztek gleby oraz potencjalnie znajdujących na/w nich stadiów rozwojowych agrofaga) lub zostaną one przetransportowane w sposób uniemożliwiający wydostanie agrofaga i zakopane głęboko na składowisku odpadów pod nadzorem właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony roślin i nasiennictwa;
- przemieszczanie górnej warstwy gleby, podłoża uprawowego, nieoczyszczonych odpadów roślinnych poza strefę buforową, wyłącznie gdy wykluczono w nich obecność agrofaga.

W przypadku stwierdzenia obecności szkodnika w strefie buforowej ustanawia się nowy wyznaczony obszar, zgodnie z art. 5 rozporządzenia wykonawczego Komisji 2023/1584 dla *P. japonica*.

Ponadto, istotnym jest, aby w obrębie wyznaczonych obszarów Działy Nadzoru Fitosanitarnego we współpracy z Oddziałami WIORiN podnosiły świadomość społeczną dotyczącą zagrożenia ze strony szkodnika oraz środków fitosanitarnych zastosowanych w celu zapobieżenia jego dalszemu rozprzestrzenianiu się poza dany obszar. Należy dołożyć wszelkich starań, aby ogół społeczeństwa, a przede wszystkim podróżni i odpowiednie podmioty

zawodowe byli poinformowani o granicach wyznaczonego obszaru, w tym strefy porażenia i strefy buforowej, podejmowanych działaniach oraz zastosowanych środkach fitosanitarnych.

Wykaz aktualnie dopuszczonych środków ochrony roślin dostępny jest na stronie: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/wyszukiwarka-srodkow-ochrony-roslin---zastosowanie>

### **7.3.3. Zakresy odpowiedzialności**

- Oddziały WIORiN: kontrola fitosanitarna materiału roślinnego; uczestniczenie w ocenie źródła i zasięgu porażenia; jeżeli ma zastosowanie, uczestniczenie w ustaleniu obszaru wyznaczonego; uczestniczenie w określeniu środków i nadzór nad zrealizowaniem tych środków; nadzór nad działaniami podejmowanymi przez podmioty profesjonalne w celu zwalczenia i ograniczenia występowania agrofaga;
- Dział Nadzoru Fitosanitarnego WIORiN: koordynowanie działań; ocena źródła i zasięgu porażenia; ustalenie obszaru wyznaczonego; określenie środków fitosanitarnych, które wymagają zastosowania; przygotowanie notyfikacji o wykryciu agrofaga; współpraca z innymi WIORiN oraz GIORiN (Biurem Nadzoru Fitosanitarnego i Współpracy Międzynarodowej oraz Centralnym Laboratorium); współpraca z innymi instytucjami/urzędami z poziomu województwa; prowadzenie szkoleń dla pracowników Inspekcji;
- Laboratoria GIORiN: identyfikacja agrofaga;
- Biuro Nadzoru Fitosanitarnego i Współpracy Międzynarodowej GIORiN: wsparcie WIORiN przy ustaleniu obszaru wyznaczonego i środków fitosanitarnych; koordynowanie współpracy pomiędzy WIORiN; wprowadzenie do systemu KE informacji o wykryciu szkodnika; współpraca z organizacjami ochrony roślin innych państw członkowskich Unii i Komisją Europejską; współpraca ze środowiskiem naukowym i innymi instytucjami/urzędami z poziomu centralnego; prowadzenie szkoleń o charakterze kaskadowym dla pracowników Inspekcji.

## **8. Zakończenie działań w wyniku eliminacji agrofaga**

Zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji 2023/1584 dla *P. japonica*, jeśli przez okres co najmniej trzech kolejnych lat podczas corocznego monitoringu nie stwierdzi się obecności stadiów rozwojowych agrofaga na roślinach, wliczając w to podziemne części roślin i towarzyszącą im glebę oraz dorosłe chrząszcze nie zostaną odłowione na pułapki, zostaną zaniechane zabiegi podjęte w strefie wyznaczonej, a szkodnik zostanie uznany za wyniszczony.

## **9. Finansowanie**

Działania kontrolne oraz w zakresie nadzoru nad zrealizowaniem przez posiadaczy ustalonych nakazów i zakazów (wdrożeniem środków fitosanitarnych) realizowane są przez wojewódzkich inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa oraz Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa (organa PIORiN) w ramach środków budżetowych przyznanych w budżecie państwa na dany rok na realizowanie zadań ustawowych.

Środki fitosanitarne, konieczne w celu zwalczenia i zapobiegania rozprzestrzenianiu się agrofaga, realizowane są przez posiadaczy (strony) na ich koszt (art. 11 ustawy o ochronie roślin przed agrofagami).

Istnieje też możliwość, że jeżeli agrofag nie występował dotychczas na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Główny Inspektor na wniosek zainteresowanego podmiotu, może w drodze decyzji, ze środków budżetowych z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw rolnictwa, całkowicie albo częściowo pokryć koszty zwalczania lub zapobiegania rozprzestrzenianiu się tego agrofaga poniesione przez ten podmiot (art. 10 ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa).

## 10. Źródła

Allsopp P.G. 1996. Japanese beetle, *Popillia japonica* Newman (Coleoptera: Scarabaeidae): rate of movement and potential distribution of an immigrant species. *Coleopterists Bulletin* 50 (1): 81–95.

EFSA. 2020. Story map for survey of *Popillia japonica*. EFSA supporting publication 2020:EN-1828. Dostęp online:

<https://storymaps.arcgis.com/stories/bc3788e880124214afaf8687c01144e3>.

Ostatnia modyfikacja: 26 marca 2020.

EPPO. 2016. PM 9/21(1). *Popillia japonica*: procedures for official control. EPPO Bulletin 46: 543–555. DOI: <https://doi.org/10.1111/epp.12345>.

Marianelli L., Paoli F., Torrini G., Mazza G., Benvenuti C., Binazzi F., Sabbatini Peverieri G., Bosio G., Venanzio D., Giacometto E., Priori, S. 2018. Entomopathogenic nematodes as potential biological control agents of *Popillia japonica* (Coleoptera, Scarabaeidae) in Piedmont Region (Italy). *Journal of Applied Entomology* 142 (3): 311–318.

Paoli, F., Iovinella, I., Barbieri, F., Sciandra, C., Sabbatini Peverieri, G., Mazza, G., Marianelli, L. 2023. Effectiveness of field-exposed attract-and-kill devices against the adults of *Popillia japonica* (Coleoptera: Scarabaeidae): a study on duration, form and storage. *Pest Management Science*.

Potter D. A., Held D. W. 2002. Biology and management of Japanese beetle. *Annual Review of Entomology* 47: 175–205.

Rząd Kanady (Government of Canada). 2018. D-96-15 Phytosanitary requirements to prevent the spread of the Japanese beetle, *Popillia japonica*, in Canada and the United States.

<https://www.inspection.gc.ca/plant-health/plant-pests-invasive-species/directives/horticulture/d-96-15/eng/1323854808025/1323854908041>

[Dostęp: 22.12.2020]

Santoiemma G., Battisti A., Gusella G., Cortese G., Tosi L., Gilioli G., Sperandio G., Ciampitti M., Cavagna B., Mori N. 2021. Chemical control of *Popillia japonica* adults on high-value crops and landscape plants of northern Italy, *Crop Protection*, Volume 150: 105808. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cropro.2021.105808>

Switzer P.V., Cumming R. M. 2014. Effectiveness of hand removal for small scale management of Japanese beetles (Coleoptera: Scarabaeidae). *Journal of Economic Entomology* 107: 293–298.